

Plan for trygt og godt barnehagemiljø i barnehagene i Mandal

FORORD

1. august 2017 trådte en ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver i kraft. Rammeplanen sier blant annet at «alle barn skal kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne». Det fremkommer også av rammeplanen at barnehagen skal forebygge krenkelser og mobbing og dersom barn opplever krenkelse eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.

Denne handlingsplanen er ment som et arbeidsverktøy for alle barnehagene i Mandal, til hjelp i arbeidet med å sikre alle barna et trygt og godt barnehagemiljø.

Det er et mål at alle barn skal oppleve å ha en god barndom, - og som voksen kunne tenke tilbake på barndommen sin med glede. Det betyr at alle skal ha minner om vennskap, morsom lek, fine opplevelser, erfaringer og lærdom og også huske trygge, gode voksne som fulgte dem, støttet dem, viste dem, lærte dem, likte dem, hadde omsorg for dem – og satte grenser for dem.

De erfaringene barna har med seg fra barnehagen, legger grunnlaget for hvordan barna vil mestre livet. Dersom begynnende mobbeatferd og krenkelser ikke blir stoppet i barnehagen, viser forskning (Ingrid Lund) at det kan dannes et mønster som fortsetter inn i skolealder.

Kompetente ansatte som er observante, lydhøre, og som samarbeider tett med barnas foresatte, vil sikre barna en trygg og god barndom, og hindre og stoppe krenkelser og mobbeatferd.

Mandal, september 2018

Erik Tronstad
Kommunalsjef oppvekst

Torill Hinna
Leder barnehageenheten

Planen er utarbeidet av

Marie Fævelen, *foreldrekontakt i Valle gård barnehage*
Wibekke Yri Adriansen, *styrer i Valle gård barnehage*
Kjersti Torsteinsen Finnsland, *foreldrekontakt i Skjebstad barnehage*
Nina Kristoffersen, *styrer Skjebstad barnehage*
Tove Mydland, *rådgiver Barnehageenheten*
Inger-Lise Askildsen, *styrer i Frøysland barnehage*

Innholdet som omhandler Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og Familiens hus er utformet i samråd med ansatte ved disse tjenestene.

Ragnhild R. Sørensen og Bente H. Gulbrandsen, rådgivere PPT, har vært høringsinstans for planen.

FORORD	2
INNLEDNING	4
ET TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ.....	5
MOBBEATFERD I BARNEHAGEN	6
MOBBING ELLER KONFLIKT	6
ULIKE TYPER MOBBEATFERD.....	7
HVILKE MEKANISMER OPPRETTHOLDER MOBBING	7
HANDLINGSHJUL – FOR Å SIKRE ET GODT BARNEHAGEMILJØ	8
1. FØLGE MED – OBSERVERE. Gjelder alle som arbeider i barnehagen	8
2. GRIPE INN.	10
3. VARSLE.	10
4. UNDERSØKE.....	10
5. SETTE INN TILTAK	10
IVARETA ALLE INVOLVERTE NÅR MOBBEATFERD AVDEKKES	11
FOREBYGGE.....	11
SAMARBEID MELLOM HJEM OG BARNEHAGE	13
MANDAL KOMMUNES STØTTETJENESTER.....	14
KONTINUITET/ÅRSJUL	15
KILDER	15
AKTUELL BARNEBØKER OG MATERIELL	15
Vedlegg	15

Fra Rammeplan for barnehagen

1. Barnehagens verdigrunnlag

tredje avsnitt

Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke til fellesskapet, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen. Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse.

-Livsmestring og helse

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.

3. Barnehagens formål

-Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap

I barnehagen skal alle barn kunne erfare å værebetydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksen.

INNLEDNING

Det er et mål for barnehagene at alle barn skal ha det trygt og godt. I dette ligger at barna skal trives og de skal oppleve inkludering og mestring hver dag.

I henhold til Rammeplan for barnehagen, er barnehagene forpliktet til å arbeide for at alle barn skal ha et godt og inkluderende oppvekst og læringsmiljø.

De siste årene har det vært økt fokus på mobbing som et betydelig samfunnsproblem i Norge. Det er også satt fokus på at mobbeatferd starter allerede i barnehagen.

Definisjon på mobbing i barnehage:

Barn utsettes for negative hendelser fra andre i lek og samspill, der de opplever å ikke være en betydningsfull person for fellesskapet (Lund & Helgeland 2015).

Alle ansatte i barnehagene må vite hvordan de kan arbeide for – og vite – at barn trives og er inkludert i lek og samspill. De ansatte må vite hva mobbeatferd er og hvordan de kan forebygge- og avdekke mobbeatferd. De må også vite hva de skal gjøre dersom de oppdager mobbeatferd.

Vi må ta inn over oss at det å bli utsatt for mobbeatferd er vondt når det skjer, og dersom ikke voksne griper inn, vil det kunne prege barnet resten av livet.

Det er viktig- og nødvendig at personalet i barnehagene og barnas foresatte arbeider sammen for barnas trivsel og trygghet og mot mobbing.

Programmet «Være sammen» har vært sentralt i barnehagenes arbeid for å sikre barn en god barndom.

Denne planen er en videreføring av Handlingsplan mot mobbing i barnehagene i Mandal fra november 2013

ET TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ

Alle barn skal oppleve:

- Å bli ønsket velkommen i barnehagen hver morgen.
- Å ha noen å leke med.
- Å være viktige for andre barn og voksne.
- Forutsigbarhet i barnehagedagen.
- Mestring hver dag.

For å sikre dette må personalet:

- I tett samarbeid med foresatte sikre en god oppstart i barnehagen, hvor det legges vekt på tilknytning.
- Ha førstesamtale med foresatte, fortrinnsvis før barnet begynner, etter metoden «motiverende intervju».
- Møte barna med en hilsen og et smil når de kommer til barnehagen.
- Være der barna er for å vite hvordan barna har det, og kunne hjelpe når det trengs.
- Observere i lek og andre aktiviteter.
- Hjelp og støtte barn i/inn i lek – delta i lek.
- Være varme og grensesettende voksne, i tråd med teori fra Være sammen.
- Sørg for at barnehagen har forutsigbare rutiner.
- Sørg for at barna ikke har for mange å forholde seg til. Alle barn har en primærkontakt.
- Ta initiativ til aktiviteter og samspill som fremmer et inkluderende læringsmiljø.
- Være bevisst at de er modeller for barnas sosiale atferd.
- Korrigere hverandre dersom noen opplever at andre ansatte mobber eller krenker barn eller andre voksne.
- Hjelp hverandre til å bli oppmerksomme på barn som ikke trives, som plages eller ekskluderes.
- Være interessert i å snakke med barn, og ta initiativ til samtaler.
- Lytte til det barna forteller eller kommuniserer på andre måter.
- Lære barn om følelser, hvordan de kjennes og hva de heter.
- Snakke med barna om hvordan vi skal være mot hverandre slik at alle kan ha det bra.
- Ha tett kontakt og samarbeid med barnas foresatte hvor trivsel er et viktig tema. Dersom personalet er bekymret for et barn, deles det tidlig med foresatte.
(Med unntak av mistanke om vold og seksuelle overgrep.)

Tegn på at barn trives og har det bra:

- Smil og latter.
- Deltar i lek – og kommer med innspill og forslag. Har varierte roller.
- Har venner.
- Har lyst til å gå i barnehagen.
- Tør å si ifra til en voksen dersom det er noe som ikke er bra.

Løveloven:

Kan du Løveloven?
Jeg skal være meg,
men gi plass til andre,
slik at de blir seg,
bry meg om en annen,
hjelp når jeg kan.
Slik blir livet bedre
for barn i alle land!

Ser du en som plages?
Det er ikke bra!
Alle må stå sammen
om å si ifra!
Alle barn på jorden
har den samme rett
til å være trygge
og til å være sett

MOBBEATFERD I BARNEHAGEN

Definisjon på mobbing av barn i barnehage:

Barn utsettes for negative hendelser fra andre i lek og samspill, der de opplever å ikke være en betydningsfull person for fellesskapet (Lund og Helgeland 2015).

På grunn av utviklingsmessige faktorer, tenker vi, i likhet med Pål Roland i boka «Mobbeatferd i barnehagen», at det er hensiktsmessig på å bruke begrepet «mobbeatferd» i stedet for «mobbing» når vi snakker om barn i barnehagealder.

I skolen er det vanlig å bruke definisjonen til Olweus, hvor det legges vekt på at den som mobber har en **intensjon** om å skade den som blir mobbet. **Gjentakelse** er en sentral faktor, og det er en **ubalanse i styrkeforholdet** mellom de involverte for at det kan kalles mobbing.

Det er uenigheter blant fagfolk om denne definisjon kan brukes på barnehagebarn. Diskusjonen handler mest om hvor vidt barn i barnehagealder handler med en **intensjon** om å skade.

Det viktigste for personalet må være å oppdage og stoppe alle former for negative handlinger og begynnende mobbeatferd. Dersom dette ikke blir stoppet, kan det utvikle seg til uheldig samhandlingsmønstre, som over tid resulterer i mobbing.

MOBBING ELLER KONFLIKT

Det er helt naturlig at det er konflikter blant barn.

I konflikter er de involverte **likeverdige parter**, mens det ved mobbing er ubalanse i styrkeforholdet. Ved mobbing dreier det seg om gjentatte negative handlinger, der det gjerne er en hensikt bak og den som utøver mobbeatferden vil søke makt, kontroll eller materielle ting.

Det er viktig at personalet – og foreldre er bevisst på forskjellene mellom konflikt og mobbing, og håndterer disse ulikt. For å bli klar over om det handler om mobbeatferd, er det ofte nødvendig med nærmere undersøkelser av den aktuelle situasjonen, for å forstå hva slags type negativ interaksjon det er mellom de involverte barna.

Det kan være nødvendig at voksne hjelper barn til å løse konflikter, men det er en viktig sosial kompetanse for barn at de lærer å løse konflikter selv.

ULIKE TYPER MOBBEATFERD

- **Fysisk mobbeatferd.**
For eksempel dytte, slå, stikke, sparke, ta leker fra et annet barn.
- **Verbal mobbeatferd.**
For eksempel kallenavn, fornærmelser, trusler, erting.
- **Relasjonell mobbeatferd.**
For eksempel ekskludering/utestenging, spre rykte, lage regler for andre eller bestemme over andre.

En finsk studie fra 2012 indikerer at den vanligste formen for begynnende mobbeatferd i barnehagen er ekskludering fra vennegruppen (Kirves & Sajaniemi)

HVILKE MEKANISMER OPPRETTHOLDER MOBBING

Det er alltid en rekke faktorer i læringsmiljøet og pedagogisk praksis som sammen har innflytelse på barn og unge sin læring og utvikling. Læring hos barn og unge er et resultat av det samspillet de har med sine omgivelser og dermed kvaliteten på omgivelsene.

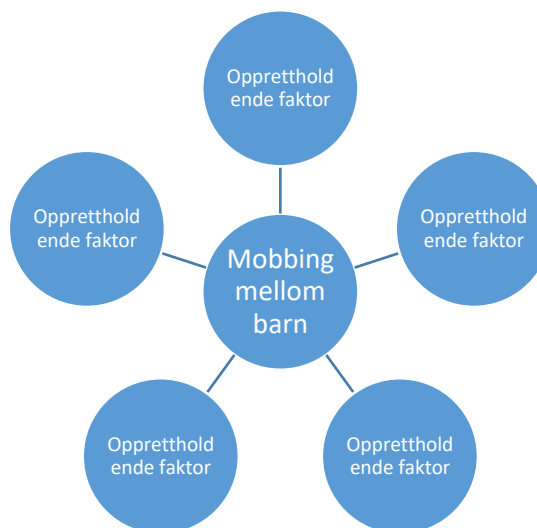
Denne tilnærmingen bør også legges til grunn for å forstå mobbing og krenkelser. (Thomas Nordahl)

For å forebygge eller stoppe mobbeatferd, er det nyttig å analysere om det er opprettholdende faktorer i barnets omgivelser, som bør endres.

Eksempler på opprettholdende faktorer:

- Ansatte som ikke reagerer likt på uønskede hendelser.
- Dårlig relasjon mellom barn og voksen.
- Barn som er veldig dominerende i gruppa.
- Konfliktfylte relasjoner mellom barn.
- Liten oppfølging i frileken ute.
- Manglende grenser hjemme.
- Vansker hjemme.

Jfr. Vedlagt handlingsplan.

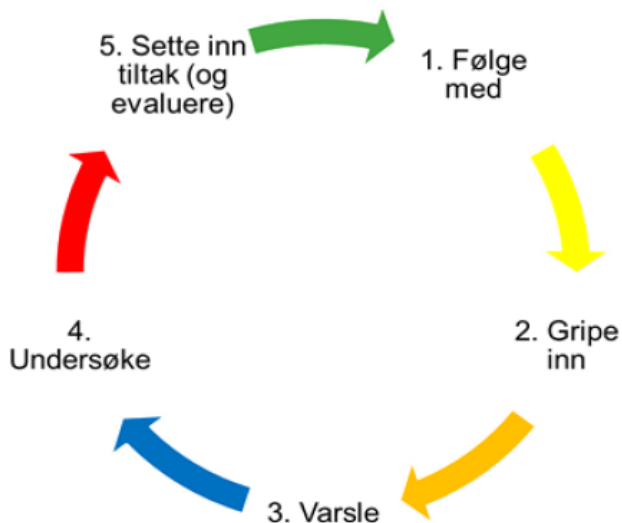
Figur: Analysere opprettholdende faktorer (Thomas Nordahl)

HANDLINGSHJUL – FOR Å SIKRE ET GODT BARNEHAGEMILJØ

Styrer må se til at alle ansatte forstår hvor viktig dette arbeidet er, og sikre at personalet har en felles forståelse av begrepene som brukes.

Handlingshjul

1. FØLGE MED – OBSERVERE. Gjelder alle som arbeider i barnehagen

For å avdekke mobbing, må personalet være der barna er, observere det som skjer og lytte etter det som blir sagt.

I barnehagehverdagen må personalet være særlig oppmerksom i frileksperiodene ute. Når barna er ute kan det være vanskelig for personalet å oppdag hva som skjer, fordi barna er fordelt over et stort område og det er lettere for dem å «stikke seg vekk» - ute av syne for personalet.

I rollelek er det viktig å være oppmerksom på hvilke roller som blir tildelt, og om barna veksler på å bestemme retning og innhold i leken. Når barn konsekvent blir tildelt de rollene med lavest status, som f.eks. hund, baby, stålampe, kan dette være et tegn på at de ikke blir inkludert og betraktet som verdifulle av de andre barna i leken.

Mobbing kan være vanskelig å oppdage. Personalet må være «særlig oppmerksomme på barn som trekker seg tilbake, er triste eller frustrerte/opprørte eller som ikke ønsker å delta i aktiviteter, barn som har problemer med å finne seg venner eller å få innpass i sosiale aktiviteter, og barn som ekskluderes fra sosiale grupperinger eller som utsettes for negative handlinger fra andre barn» (Cosmovici Idsøe & Roland 2017).

For å få et godt bilde av hvordan barna har det og om alle har venner, kan det være nyttig å bruke ulike observasjonsverktøy. Bruk av film og foto kan brukes for å fange opp hva som skjer mellom barn – barn og mellom barn – voksne.

Eksempler på ulike typer verktøy vi bruker i barnehagen:

- **Barnesamtaler** kan gjennomføres med de største barna i barnehagen, en til to ganger i året, for å få bedre forståelse for hvordan barna trives og opplever barnehagehverdagen.
- **Løpende protokoll** kan være nyttig når vi ønsker å observere et bestemt utviklingsområde; eksempelvis hvordan barnet prøver å få og opprettholder kontakt med andre barn.
- **Loggbok** kan brukes ved at vi skriver ned det viktigste som skjer i løpet av en gitt periode. Dette kan være ulike situasjoner, aktiviteter o.l. hvor vi ønsker å få mer informasjon om ulike barn-barn relasjoner eller barn-voksen relasjoner.
- **Aktivitetsskjema** kan være nyttig dersom vi ønsker å undersøke hvilke aktiviteter barna velger i f.eks. frilek. Dette kan danne grunnlag for forståelse for hvorfor noen barn foretrekker hverandre og enkelte strever med å få innpass.
- **Sosiogram** kan undersøke forhold mellom flere personer i en gruppe. Ved å bruke denne metoden over tid kan det gi oss et bilde på hvem som går sammen med hvem, og hvem som ofte blir stående utenfor. En metode vi bl.a. bruker i barnehagene er «Togogram»/«vennetog».
- **TRAS**; Tidlig registrering av språkutvikling.
- **Alle Med**; Kartlegging av barns sosiale mestring.

Samarbeid med barnas hjem for å oppdage barn som ikke trives i barnehagen

Endringer i barns atferd kan være et tegn på at barnet ikke har det bra. Ved at hjem og barnehage har et tett samarbeid og en god dialog vil det være lettere å fange opp endringer hos barnet tidlig.

Endret adferd som kan være tegn på at barn blir mobbet:

- Vil ikke gå i barnehagen.
- Begynner å tisse på seg igjen, etter å ha vært tørr.
- Endrede spise- og sovevaner.
- Blir engstelig og redd.
- Blir oppfarende og fort sint.
- Får dårlig selvbilde/selvtillit.
- Nekter å fortelle hva som er galt.
- Plager yngre barn eller søsken.
- Blir klengete og søker mer voksenkontakt enn før.
- Blir veldig stille og «usynlig».
- Blir mer sårbart, og gråter oftere enn det pleier.

2. GRIPE INN. Gjelder alle typer negative hendelser og tegn på mobbeatferd.

Gjelder alle som jobber i barnehagen.

Personalet skal gripe inn umiddelbart for å stoppe situasjoner som pågår, for eksempel:

- Stoppe barn som dytter, slår, sparker etc.
- Stoppe og irettesette barn som snakker krenkende til andre barn, f.eks. fornærmelser, trusler, erting, kallenavn.
- Stanse utestenging/ekskludering ved f.eks. å gå aktivt inn i lek/støtte barna i lek og aktiviteter.

Personalet må:

- Samtale med barna om hvordan det føles for dem selv og andre.
- Ta opp ulike temaer som omhandler hvordan vi er mot hverandre, f.eks. i samtaler, samlinger, dramatiseringer og fortellinger.
- Hjelp barna til å finne handlingsalternativer gjennom undring og åpne spørsmål.

Personalet har et felles ansvar for å samarbeide om å sikre at ingen barn blir krenket av ansattes ord eller handlinger.

Alle ansatte har et ansvar for å si fra til hverandre, på en respektfull og saklig måte, dersom man reagerer på deres holdninger og handlinger.

3. VARSLE. Gjelder alle som arbeider i barnehagen.

Dersom en ansatt avdekker at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal hun varsle styrer eller pedagogisk leder umiddelbart.

Dersom en ansatt blir oppmerksom på at en annen ansatt i barnehagen utsetter et barn for krenking, som mobbing, vold, diskriminering og trakassering, skal vedkommende straks varsle styrer/eier.

4. UNDERSØKE. Styrers ansvar i samarbeid med pedagogisk leder

Det er barnets opplevelse som skal anerkjennes og legges til grunn. Det er viktig å lytte til det barna forteller og signaliserer, og også lytte til foreldrene dersom barnet har fortalt om episoder til dem eller på annen måte signalisert at det er noe som er leit i barnehagen.

Undersøkelse, for å finne ut hva som faktisk har skjedd, skal igangsettes snarest mulig.

Pedagogisk leder tar initiativ til å reflektere sammen med personalet over om det finnes «oppretholdende faktorer» i miljøet rundt barnet, i henhold til teorien og modellen til Thomas Nordahl (s. 7).

5. SETTE INN TILTAK. Styrers ansvar i samarbeid med pedagogisk leder

Styrer sørger for at aktuelle foresatte blir kalt inn til møte, hver for seg, og får informasjon om situasjonen. De foresatte inviteres til å fortelle hvordan de opplever situasjonen. Foresatte og styrer/pedagogisk leder blir enige om hva som skal gjøres videre, - tiltak i barnehagen og/eller hjemme. Det vurderes om det er hensiktsmessig å kalle inn til felles samtale med foresatte for «begge parter». Tiltak kan også involvere PPT og Familiens hus.

Styrer skal sikre at tiltak blir satt i verk på avdelingene.

Pedagogisk leder har ansvar for å følge opp tiltaksplanen og veilede personalgruppen, på sin avdeling.

Benytt vedlagt tiltaksplan når mobbing er avdekket!

IVARETA ALLE INVOLVERTE NÅR MOBBEATFERD AVDEKKES

Ved mobbeatferd er det ofte flere barn i ulike roller involvert. Det kan være den som utfører mobbeatferden, den som er offer for mobbeatferden, «medløpere» og tilskuere.

Det er viktig at personalet ivaretar alle disse barna, og samtaler med dem om hva som har skjedd.

- **Den ansatte som var til stede** da noe skjedde må hjelpe barna til å reformulere hendelsen og sette ord på det som skjedde.

Bruk åpne spørsmål slik at barna får bruke «egne ord» og deltar aktivt i refleksjonen over hva som skjedde, hvordan det føles for henne/ham og for de involverte, og hvordan det er lurt å handle for at alle skal ha det bra. Slike samtaler gir barna mulighet til medvirkning på egen hverdag.

Eksempler på spørsmål:

- Hva skjedde?
 - Hva tenker du om det som skjedde?
 - Hvordan tror du hun/han (navn) opplevde det? Hvilke følelser tror du hun/han hadde? /har?
 - Hvordan kan vi få det til slik at alle har det bra?
 - Hva kan vi gjøre dersom vi ser at noen ikke får være med/har det bra? –Løveloven?
- **Hjelp barn som har vært utsatt for mobbeatferd** til å få positive opplevelser som kan skaffe dem positiv oppmerksomhet fra de andre barna.
 - **Vær bevisst på sammensetning av smågrupper**, og hjelp involverte barn «på begge sider» til å få gode opplevelser sammen, som hjelper dem til å bli kjent med hverandre på nye måter (eks tur).

FOREBYGGE

Den aller viktigste innsatsen for å motvirke mobbeatferd, er det generelle arbeidet personalet gjør med å skape et godt og trygt barnehagemiljø. Et miljø der de voksne er tilgjengelige og aktive sammen med barna, og hvor personalet ser, hører og involverer seg.

Mobbeatferd kan forebygges ved at kompetente voksne legger til rette for utvikling av gode sosiale ferdigheter, og skaper et aksepterende og inkluderende miljø med et godt og åpent samarbeid med de foresatte. Barnehagen må ha en tydelig holdning til at mobbeatferd ikke er akseptabel atferd.

Negativ atferd må stoppes og avlæres, og det er de voksnes ansvar at det blir gjort. Både de ansatte i barnehagen og barnas foresatte.

I arbeidet med programmet «Være Sammen», blir de ansatte skolert i hvor viktig det er å være varme og grensesettende voksne. I dette ligger at de ansatte skal være gode modeller for barna og hjelpe barna i konfliktløsning når de trenger det.

«Et trygt barn med et godt selvbilde har ikke behov for å hevde seg og danne en egen tilhengerflokk. Et selvtrygt barn er heller ikke et lett offer. De står sterkere imot hvis noen plager dem, og klarer å sette grenser» (Tanja Wibe-Lund 2015). Å arbeide for at alle barn skal ha et godt og trygt selvbilde – en god selvfølelse, er derfor en viktig oppgave for barnehagen i samarbeid med barnas foresatte. Et godt og trygt selvbilde betyr at barn er trygge på at de er verdifulle som den de er, og at de er gode nok, uansett. For å sikre dette er det nødvendig med voksne som bekrefter og anerkjenner barnet. Alle barn skal kjenne at det er voksne i barnehagen som liker dem.

Styrer:

- Ansvar for å sikre at personalet har nødvendig kompetanse.
- Ansvar for at «Plan for trygt og godt barnehagemiljø» årlig blir gått i gjennom og evaluert med personalet.
- Informere om planen på foreldremøter.

Pedagogisk leder:

- Ansvar for at «Plan for trygt og godt barnehagemiljø» blir arbeidet med på avdelingene.
- Ansvar for å informere og veilede de andre ansatte på avdelingen.

Hele personalet:

- Alle har ansvar for å arbeide i henhold til planen.

**«Det du tror om meg,
slik du er mot meg,
hvordan du ser på meg,
slik blir jeg.»**

M. Jennes

SAMARBEID MELLOM HJEM OG BARNEHAGE

Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem (Barnehageloven §1 Formål).

Foresatte er de viktigste rollemodeller i et barns liv. Det er de som har ansvaret for barnets oppdragelse. Foresatte har et personlig ansvar for *sine* barns adferd og trivsel, og de er medansvarlige for hvordan barna oppfører seg i barnehagen.

Barnehagen representerer et komplementerende miljø i forhold til hjemmet. Barnet skal i barnehagen videreutvikle det som er grunnlagt hjemme. Samarbeid mellom personalet og foresatte er en selvfølgelig del av barnehagens arbeid. Barnehagen skal bistå hjemmene i deres omsorg og oppdrageroppgaver, og på den måten skape et godt grunnlag for barnas utvikling

Foresatte har en viktig rolle i forhold til å avdekke et barns endrete adferd og føre dialog med barnehagen om dette. Det er lav terskel for å melde ifra til barnehagen dersom foresatte avdekker endret adferd eller mistriivsel hos barnet. Se punkter under overskriften «Samarbeid med barnas hjem for å oppdage barn som ikke trives i barnehagen».

Foresatte kan forebygge mobbeatferd ved å:

- Være bevisst på hvordan andre barn og foresatte omtales.
- Være bevisst på å være gode rollemodeller i handling og kommunikasjon innad i familien og ute i sosiale sammenhenger, f.eks. på fotballkamp og i trafikken.
- Være engasjerte også i de andre barna.
- Be barn med seg hjem, la barna treffe hverandre i en annen setting enn den de er vant til i barnehagen.
- Prate med barna sine om hvordan de har det og hvordan det er greit å oppføre seg.
- Delta på foreldremøter hvor inkluderende holdninger og handlinger og mobbing er tema. Her avtales gjerne regler og tiltak for å sikre at alle barn (og foresatte) skal føle seg inkludert. F.eks. regler for burdagsinvitasjoner og opprettelse av gruppe på Facebook for foreldre på avdelingen.
- Følge opp de reglene og tiltakene som er avtalt på foreldremøter.
- Sammen med personalet i barnehagen ha fokus på å oppdage og stoppe alle former for negative handlinger og begynnende mobbeatferd, slik at det ikke utvikler seg til uheldig samhandlingsmønster som over tid resulterer i mobbing.

Viktig å tenke gjennom:

- Hvordan ville du ha likt at ditt barn er det eneste som aldri blir bedt i bursdag?
- Hvordan ville du likt at ditt barn overses/omtales negativt av andre foresatte?
- Hvordan ville du likt at ditt barn diskuteres rundt andres middagsbord?
- Hvordan ville du likt at ditt barn blir kommentert negativt i garderoben mens det hører på?
- Hvordan ville du likt at ditt barn aldri blir bedt med andre hjem?

MANDAL KOMMUNES STØTTETJENESTER

som kan bistå barnehagene i arbeidet med et trygt og godt barnehagemiljø

PPT

Pedagogisk analyse og tiltak for godt og trygt barnehagemiljø:

PPT vil med sin kompetanse kunne bistå barnehagene med pedagogisk analyse i arbeid hvor det blir avdekket mobbeatferd. I analysen ser man sammen med barnehagen nærmere på hva som opprettholder utfordringene, og det utarbeides aktuelle tiltak for å forbedre læringsmiljøet til barna. PPT vil også kunne bidra inn i det tverrfaglige samarbeidet dersom mobbeatferd avdekkes.

Helse – Familiens Hus

Familiens Hus er kommunens primære helse- og sosialtilbud rettet mot barn og unge og deres familier. Familiens hus består av helsestasjon/skolehelsetjeneste, ergo-/fysioterapeutttjeneste til barn og unge, familiesenter, barnevern og boliger for enslige mindreårige flyktninger, og har fokus på blant annet forebygging, tidlig intervensjon, ungdomshelse og traumebevisst omsorg.

- *Familiesenteret* er et ressurscenter for barn, ungdom og familier. Dette er et lavterskeltilbud for barn og unges psykiske helse. Familiesenteret har blant annet kommunepsykologer, familierapeuter med pedagogisk/barnevernpedagogisk bakgrunn og vernepleier i sine rekker. Det gis telefonkonsultasjon, engangssamtaler eller samtaler over tid. Familiesenteret er en tjeneste som barnehagene kan samarbeide med og som kan tilbys aktuelle barn og foresatte. Barnehagelærer og styrer kan også henvende seg til Familiesenteret og drøfte saker og få veiledning. Familiesenteret har samarbeid med spesialisthelsetjenesten for barn og unges psykiske helse (ABUP), og har ressurser fra ABUP organisert under Familiesenteret.
- *Helsestasjonen* har som mål å fremme psykisk og fysisk helse, fremme gode sosiale og miljømessige forhold og forebygge sykdom og skade. Den skal bidra til dette gjennom tverrfaglig samarbeid. Helsestasjonen kan være samarbeidspartner i forhold til helsefremmende tiltak, både på systemnivå og rundt enkeltbarn.

KONTINUITET/ÅRSHJUL

For å holde kontinuitet i arbeidet med planen vil den årlig være tema på personalmøter og foreldremøter.

Side 13, som særlig omhandler foresattes rolle, og hva de kan gjøre for å forebygge mobbing, vil bli sendt ut til alle nye barn som starter i barnehagen. Hele handlingsplanen vil ligge på barnehagens hjemmesider.

KILDER

- Rammeplan for barnehagen.
- «Være Sammen».
- «Mobbeatferd i barnehagen» (Ella Cosmovivi Idsøe og Pål Roland).
- Thomas Nordahl – Forelesning i forbindelse med prosjektet «Inkluderende barnehage- og skolemiljø».
- FUB (Nasjonalt foreldreutvalg for barnehager) sitt hefte om mobbing.
- Ingrid Lund – Forskningsrapport.

AKTUELL BARNEBØKER OG MATERIELL

- Mattias er alene (Ingrid Lund).
- Månen følger etter meg (Ingvild Nielsen).
- Kunsten å møte en bjørn (Camilla Otterlei).
- Barnebøkene og materiell fra «Være sammen».

Vedlegg

1. Plan for handlinger som gjennomføres når mobbeatferd er avdekket.
2. Verktøy for analysering av opprettholdende faktorer og utvikling av tiltak – på bakgrunn av disse (Thomas Nordahl.)
3. Tiltaksplan.

Vedlegg 1.

PLAN FOR HANDLINGER SOM GJENNOMFØRES NÅR MOBBEATFERD ER AVDEKKET

Barnets navn(utsatt for mobbeatferd):	Født:	Oppstartsdato i barnehagen:
Dette er avdekket/meldt:		

Dato:	Utført av (sign.):	Handling:	Beskrivelse av hva som er utført:	Status:
		Melde styrer		
		Undersøke nærmere Observasjoner – egne og andres. <i>-Vurdere å gjennomføre nye observasjoner.</i> <ul style="list-style-type: none">• Alle med• Kontaktbarometer• Andre observasjonsskjemaer• Samtale med involverte barn og voksne		
		Utføre analyse av opprettholdende faktorer Vedlegg 2		

Dato:	Utført av (sign.):	Handling:	Beskrivelse av hva som er utført:	Status:
		Samtale med foresatte til barnet som opplever at hun/han har vært utsatt for mobbeatferd. (vær to)		
		Samtale med foresatte til barnet som har utsatt andre barn for mobbeatferd (vær to)		
		Utarbeide tiltaksplan ut ifra observasjoner, analyse av opprettholdende faktorer og samtaler med involvert foresatte. <i>Benytt skjema i vedlegg 2: «Verktøy for analysering av opprettholdende faktorer og utvikling av tiltak – på bakgrunn av disse»</i> Og overfør til vedlegg 3		

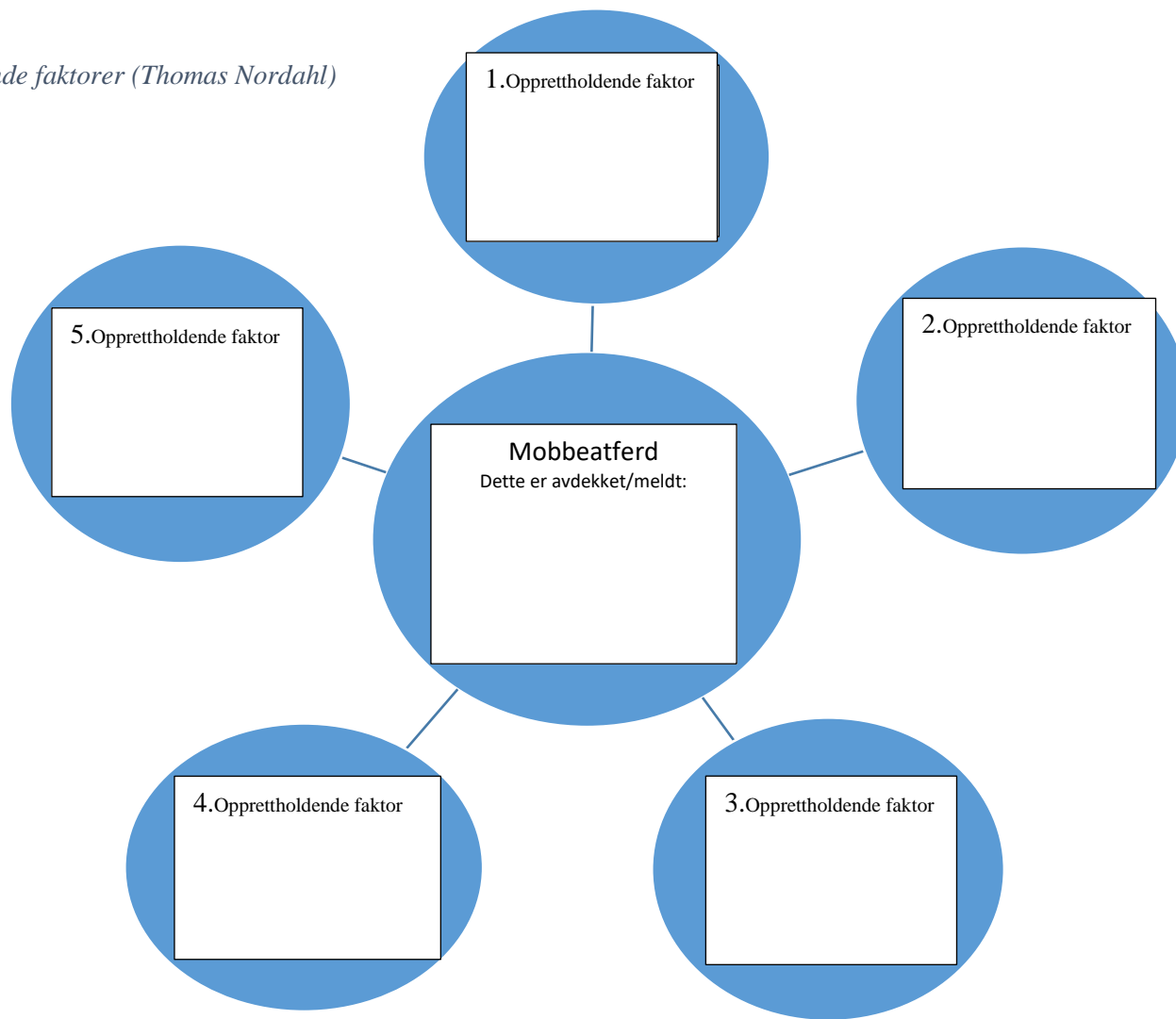

Dato:	Utført av (sign.):	Handling:	Beskrivelse av hva som er utført:	Status:
		Oppfølgingsamtale med foresatte til barnet som opplever at hun/han har vært utsatt for mobbeatferd. Evaluere tiltak og måloppnåelse. -Gjennomføres innen 1 måned fra meldt sak.		
		Oppfølgingsamtale med foresatte til barnet som har utsatt andre barn for mobbeatferd Evaluere tiltak og måloppnåelse. -Gjennomføres innen 1 måned fra meldt sak.		
		Vurdere behov for å kontakte PPT, familiesenteret, barnevern etc.		
		Sak avsluttet		

Vedlegg 2 VERKTØY FOR ANALYSERING AV OPPRETTHOLDENDE FAKTORER OG
UTVIKLING AV TILTAK – PÅ BAKGRUNN AV DISSE.

Figur: Analysere opprettholdende faktorer (Thomas Nordahl)

Tiltak som følge av analysen av opprettholdende faktorer (Thomas Nordahl)

Opprettholdende faktorer	Pedagogiske tiltak og strategier	Forskningsmessig grunnlag/referanse

Vedlegg 3

TILTAKSPLAN

Dato/kl	Tiltak	Mål	Tidsfrist for måloppnåelse	Evaluering/avslutning